

Om recht te doen
Meditatieve dienst rond Psalm 14

(al zingend de regel 'ik zal hem recht doen' herhalen).....

Hoe is het om dat te zingen? Ik zal hem recht doen. Ik zal haar recht doen.' En welke beelden of gevoelens roept dat op? We zingen deze psalm niet zo vaak. Het is zo'n groot en heftig lied – maar als we het zingen blijft altijd déze regel bij mij hangen. 'Ik zal hem recht doen.'

De psalmist somt het allemaal op: hoe doelloos, hoe goddeloos de mensen ook leven, hoeveel chaos er ook is, hoeveel kwaad mensen elkaar aandoen, waar zoveel lijden door veroorzaakt wordt. In de woorden van de psalmist: 'Allen zijn afgedwaald, allen ontaard, geen van hen deugt, niet één.' En toch. De psalmist zegt het, en de dichter van ons lied verstaat het en zingt dan toch zijn hoop uit dat er één is die recht zal doen. Ooit, eens. Alle tranen die op aarde niet gedroogd konden worden, alle littekens die blijven schuren. Dat er één is die recht doet. Ooit, eens. Al die mensen die ten onrechte en onbedoeld een leven leefden dat mooier had kunnen zijn, liefdevoller, ruimer, zachter. Dat hen recht wordt gedaan. Ooit, eens.

Deze woorden 'ik zal hem recht doen' vertolken voor mij een diep verlangen. Als ik ze zing wordt dit verlangen losgewoeld. Het is de hoop dat ieder mens in al zijn schoonheid en ontluistering, in al zijn kwaliteit en beperkingen gezien zal worden, door ogen die voorbij alle oordeel en afwegingen, pure liefde zijn en een mens zegenen in alles wat hij is en was. Een ervaring waardoor ieder mens, als een god aan het einde van de scheppingsweek, zou kunnen beamen 'zo is het goed'. Maar het zijn niet alleen de woorden, het is minstens zozeer de muziek, die je uitnodigt om ze als een mantra te blijven herhalen, net zolang tot we bedenken hoezeer het ook binnen ons eigen vermogen ligt: mensen rechtop te zetten, mensen te helen en troosten door hen werkelijk aan te zien.

Twee voorbeelden: In de film London River komt een zeer engelse moeder naar London om na de busaanslag van 7 juli 2005 haar dochter te zoeken. Tegelijk komt een afrikaanse man zijn zoon daar zoeken. De weerzin en afschuw van de vrouw is groot wanneer ze ontdekt dat haar vermiste dochter een relatie had met de zoon van deze rasta-harige, donkere, islamitische afrikaan. Pas wanneer zij hem durft aan te zien als een lotgenoot, als een ouder die ook zijn kind zoekt, ontstaat er troost. Zij doet hem recht, zo kunnen zij elkaar dragen.

De mensen uit Bosnië die naar Den Haag waren gekomen om het proces tegen Karadzic bij te wonen, waren zo teleurgesteld toen deze niet wilde verschijnen, niet zijn verantwoordelijkheid nam, die eerste zitting afgelopen maandag, die tweede zitting op dinsdag. Als een levende aanklacht waren zij present, maar werden niet gezien. Tranen stroomden, omdat de slachtoffers zich zo miskend voelden. Rationeel weten ze ongetwijfeld dat het proces nog moet beginnen, en dat het raar moet lopen wil de aanstichter van al hun lijden niet berecht worden. Maar het gaat kennelijk om méér dan alleen hun juridisch gelijk en eventuele genoegdoening. Hun hele zijn is in het geding. "Wij zijn hier gekomen om te laten zien dat we bestaan", zo citeerde de krant een van de weduwen van Srebrenica. Welke ogen zullen hen aanzien en de diepten peilen van wat hun is aangedaan? Wie zal hun doen ervaren dat zij gezien zijn in hun verdriet en wanhoop? Dat is een verlangen voorbij de juridische rechtsgang, voorbij de papieren en processen.

In dit leven hier op aarde verlangen mensen er naar gezien te worden, erkend in al wat zij te dragen hebben. Daar zijn onze ogen voor nodig, onze compassie wordt gevraagd. Zoals Jezus mensen aanzag, beaamde in wie zij waren en zo recht deed. Daar begint het Koninkrijk Gods, die wereld waar alle tranen zijn afgewisd (Openb. 21,4). Daarin Hem te volgen. Maar tegelijk onderken ik mijn, ons tekortschieten in deze, net als de psalmist waarneemt, en daarom leef ik ook met dit irrationele maar o zo hartstochtelijke verlangen dat er Eén is die ooit, eens de tranen van onze ogen zal afwissen, Een die recht zal doen. Is er een god die mensen recht zal doen? Is er vrede na de dood? Meer dan leegte en voorbijheid van het gestorven leven? Is er vrede, wordt onze dierbaren en al die anderen recht gedaan na hun dood?

Ik hoop het zo. Ik hoop zozeer dat ons leven groter is dan zijn aardse verschijningsvorm alleen. Niet omdat het niet genoeg is. Maar omdat er zo ontzettend veel niet klopt, kapot is

gemaakt. Vooral omdat ik hoop dat alle gebroken leven toch, ooit, eens geheeld en verzoend zal worden. Door God? Door de Eeuwige? God, het is maar een woord, voor een onbevattelijke mogelijkheid, voor een diep gekoesterd verlangen dat er recht zal worden gedaan. Deze naam is synoniem voor het protest tegen onrecht, synoniem voor het opgemerkte verdriet om verlies. Ik Zal Er Zijn. God klinkt juist daar waar wij met lege handen staan.

De dichter Lloyd Haft schreef: 'uw naam. Wij fluisteren hier uw naam'. Iets van voorzichtigheid, ontzag, hoop spreekt daar uit. Zachtjes fluisteren, omdat dit spreken kwetsbaar is. Je kunt het makkelijk weglachen, zo'n godsidee. Of als excuus gebruiken om zelf achterover te leunen. Terwijl het om behoedzaam spreken gaat. Woorden proeven en bespeuren of een ander jouw verlangen herkent. Kun je zeggen dat je hoopt dat het ooit goed komt voor iedereen, dat God ons opvangt als we vallen. In het leven. In de dood. Hoe zeg je dat je dat hoopt, verlangt, weet en toch ook weer niet? Misschien alleen maar fluisterend om jezelf de moed te geven om de dag te beginnen en uit te reiken naar anderen. Zoals ik zelf recht gedaan wil worden, wil ik zelf recht doen. Dit verlangen doet zoeken naar ogen die je werkelijk zien en zo recht doen. Naar handen die je werkelijk dragen en zo recht doen. Naar warmte die onbaatzuchtig is, barmhartigheid die oprecht is. Vul maar aan.

En God? Die ziet neer uit de hemel en zoekt of er ergens een wijze is, iemand die zoekt naar god. Naar iemand die recht doet, die mensen heelt en heiligt. Zijn allen dwaas? Of zijn er mensen die die naam fluisteren, mensen die dat woord van liefde en gerechtigheid gestalte geven, die tranen drogen, en een visioen hooghouden?

In onze eigen kerkelijke traditie komen de hoop op Gods ontferming en onze eigen bijdrage daarin samen wanneer we een overledene hier in de kerk zegenen met water bij het afscheid. In die absolute wordt het vertrouwen uitgesproken dat mensen met alles wat zij zijn en waren gezegend mogen worden. In de begeleidende woorden van de voorganger bij die zegening klinkt dan 'om recht te doen aan dit leven en sterven'. Recht te doen aan alles dat iemand zo menselijk maakte, recht doen door te zien, te weten dat ons oordeel maar betrekkelijk is. Recht doen en in Gods licht aanbevelen. Zo herinneren wij ons vandaag alle namen, alle naamlozen, en bidden hen geborgenheid toe.

Mirjam Wolthuis

Gelezen: Naar Psalm 14 – Lloyd Haft en Psalm 14 volgens de NBV

Gezongen: Psalm 14 volgens Gerhardt/Van der Zeijde en volgens Oosterhuis